

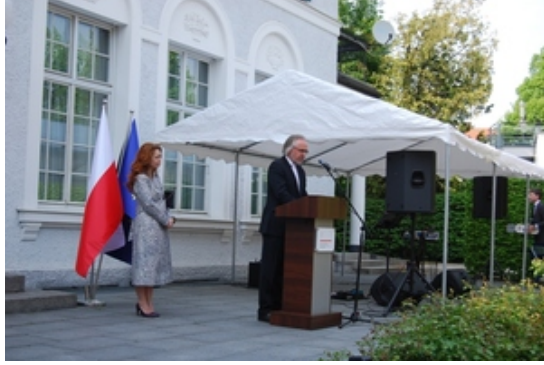
Instytut Pamięci Narodowej - Poznań

<https://poznan.ipn.gov.pl/pl7/edukacja/edukacja-poznan/spotkania-z-historia/52780,Wyjazd-pamieci-Szlakiem-meczenstwa-Powstancow-Wielkopolskich-NiemcyAustria-28-ma.html>
03.05.2024, 06:15

Wyjazd pamięci „Szlakiem męczeństwa Powstańców Wielkopolskich” - Niemcy-Austria, 2-8 maja 2018

**Laureaci konkursu „Sztafeta pamięci - losy mojej rodziny w
czasie II wojny światowej” upamiętniają uczestników Powstania
Wielkopolskiego**

W dniach 2-8 maja br. odbywa się współorganizowany przez Stowarzyszenie Rodzin Polskich Ofiar Obozów Koncentracyjnych oraz Oddział IPN w Poznaniu wyjazd pamięci, w którym udział biorą m.in. laureaci konkursu IPN „Sztafeta pamięci – losy mojej rodziny w czasie II wojny światowej” wraz z opiekunami.

W tym roku grupa 50 osób wyjeżdża do Niemiec i Austrii „Szlakiem męczeństwa Powstańców Wielkopolskich”. W setną rocznicę wybuchu Powstania Wielkopolskiego na terenie byłych obozów koncentracyjnych Dachau, Mauthausen, Gusen, Ebensee, Melk oraz w zamku w Hartheim upamiętnimy szczególnie tych, którzy właśnie z powodu udziału w Powstaniu stali się pierwszymi ofiarami niemieckich represji tuż po wybuchu wojny w 1939 roku. Przypomnimy postaci szczególnie zasłużone dla Poznania i Wielkopolski, Śląska, Pomorza i innych regionów – przodków uczestników wyjazdu, którzy przez wspomniane obozy przeszli lub w nich zginęli.

Dzień pierwszy

Pierwszego dnia, po skompletowaniu grupy, dojechaliśmy do Kruszyna koło Bolesławca, omówiliśmy kwestie organizacyjne i przygotowaliśmy się do uroczystości w miejscu zagłady m.in. polskich duchownych w KL Dachau.

Dzień drugi

W czasie drogi do Monachium, drugiego dnia wyjazdu przypomnieliśmy jego ideę, przyświecający nam cel kommemoratywny oraz edukacyjny. Zadbaliśmy o to, by każdy uczestnik wyjazdu pamięci miał odpowiednie przygotowanie do odwiedzenia miejsc pamięci na terenie niemieckich obozów zagłady. Elżbieta Rybarska – Prezes Stowarzyszenia Rodzin Polskich Ofiar Obozów Koncentracyjnych przypomniła podstawowe wiadomości o systemie obozowym III Rzeszy, wymieniając obozy, w których w czasie II wojny światowej więziono Polaków i dręczono ich wycieńczającą pracą. Podzieliła się też z uczestnikami wyjazdu rodzinną historią. Agnieszka Kołodziejska z Oddziałowego Biura Edukacji Narodowej w wystąpieniach na temat Powstania Wielkopolskiego, a następnie represji niemieckich od momentu napaści na Polskę w 1939 r. wyjaśniła, dlaczego to właśnie zwycięskich Powstańców Wielkopolskich Niemcy przeznaczali do eksterminacji w pierwszej kolejności. Ewa Heydrich przypomniła najwspanialsze momenty polskiej historii, m.in. udaną

odsiecz wiedeńską z 1683 r., okoliczności uchwalenia Konstytucji 3 Maja w 1791 r., ale także zachęciła nas do śpiewania pieśni patriotycznych.

W Święto Narodowe Konstytucji 3 Maja także poprzez pieśni patriotyczne grupa przygotowała się do uroczystości w Konsulacie RP w Monachium, do którego została zaproszona na uroczystą kolację. Powitani przez Konsula Generalnego Andrzeja Osiaka uczestnicy wyjazdu odśpiewali pieśń „Witaj majowa jutrzeńko...” oraz hymn Polski, co zostało przyjęte z aplauzem przez pozostałych gości przyjęcia. Wspólnie z pracownikami konsulatu i wolontariuszami omówiliśmy szczegółowy harmonogram kolejnego dnia wyjazdu, czyli uroczystości związane m.in. z upamiętnieniem polskich ofiar KL Dachau, w których weźmie też udział konsul Marcin Król. Młodzież biorąca udział w wyjeździe miała też okazję zwiedzenia centrum Monachium – pod opieką mieszkających tutaj polskich harcerzy.

Dzień trzeci

Z uwagi na fakt, że uczestnikami wyjazdu jest aż 11 krewnych osób więzionych KL Dachau, a większość z nich przybyła odwiedzić to miejsce po raz pierwszy, wizyta w miejscu dawnego niemieckiego obozu koncentracyjnego miała wyjątkowy charakter. Nie zabrakło wzruszających momentów podczas zwiedzania, modlitw, przypomnienia losów polskich więźniów w obozie. W najważniejszym momencie dnia – podczas składania kwiatów pod pomnikiem, towarzyszył nam konsul Marcin Król z Konsulatu Generalnego RP w Monachium.

Miłym akcentem na początku wizyty w Dachau było powitanie wystosowane do polskiej grupy przez niezwykle liczną grupę z Włoch, która wspominając włoskie ofiary nazizmu, nie zawahała się podkreślić wspólnoty cierpienia Polaków i Włochów w tym niemieckim obozie.

O genezie obozu, pierwszych latach jego funkcjonowania, ale także o zastosowanych tu rozwiązaniach dotyczących m.in. szkolenia esesmanów oraz kategoryzacji więźniów, które stały się modelowymi, opowiedziała grupie przewodniczka-wolontariuszka z Polski. Niektórym rodzinom więźniów KL Dachau udało się tutaj odnaleźć ślady kolejnych przodków. Inne przeżywały ogromne wzruszenie, upamiętniając męczeństwo ojców i dziadków, w miejscu dawnych baraków, w których byli przetrzymywani.

Silne zainteresowanie Polaków mieszkających w Niemczech upamiętnianiem polskich ofiar obozów koncentracyjnych wyraziła pani Elżbieta, która spotkała się z nami w Dachau i wyjaśniła, że z powodu rodzinnej historii osobiście dba zwłaszcza o zachowanie pamięci o więźniach KL Flossenbürg.

Na uwagę zasługuje godna postawa polskiej młodzieży. Dziewczęta i chłopcy – laureaci konkursu IPN i SPROOK, dumnie prezentowali polskie flagi i w powadze pochylali głowy w miejscach cierpienia przodków.

Dzień czwarty

Położony w malowniczych Alpach KL Gusen w czasie II wojny światowej budził grozę. Był

jednym z najcięższych obozów niemieckich, z obsługą w dużej części austriacką, a przeznaczony był przede wszystkim dla przedstawicieli polskiej inteligencji trafiających tutaj wskutek „politycznego oczyszczania gruntu” w ramach „Intelligenzaktion”. Czwartego dnia wyjazdu jako jedna z dwóch polskich grup, obok przedstawicieli placówek dyplomatycznych RP w Austrii, wzięliśmy udział w międzynarodowych obchodach 73. rocznicy wyzwolenia obozu przez wojska amerykańskie.

Wcześniej zwiedzaliśmy sztolnie, w których pracowali więźniowie, składaliśmy również kwiaty w miejscach pamięci, także w podoboże Gusen – Ebensee przy sztolniach „Bergkristall”. Po uroczystościach obejrzelśmy most zbudowany w czasie wojny przez Polaków oraz pomnik upamiętniający więźniów obozu. We wszystkich miejscach dochodziło do znaczących i ważnych spotkań oraz rozmów z Polakami i przedstawicielami innych państw, które straciły swoich obywateli w obozach na terenie Austrii.

Wieczorem odbyliśmy rozmowy z młodzieżą i opiekunami, aby na gorąco zebrać refleksje i poznać przeżycia, jakie towarzyszą im w czasie tak intensywnego wyjazdu pamięci mającego przecież także charakter edukacyjny.

Dzień piąty

Piątego dnia wyjazdu braliśmy udział w międzynarodowych uroczystościach związanych z 73. rocznicą wyzwolenia obozu KL Mauthausen. Jako część licznej polskiej delegacji z ambasadorem RP w Austrii Jolantą Różą Kozłowską oraz ministrem Janem Józefem Kasprzykiem – szefem Uds.KiOR na czele członkowie rodzin ofiar obozów niemieckich oraz laureaci konkursu „Sztafeta pamięci...” złożyli wieniec w czasie głównej ceremonii na terenie dawnego placu apelowego KL Mauthausen. Uczestnicy wyjazdu, w większości po raz pierwszy, mieli też możliwość upamiętnienia najbliższych, którzy ponieśli śmierć w tym miejscu, złożenia kwiatów i zniczy w wielu innych miejscach związanych z cierpieniami Polaków oraz zwiedzenia terenu obozu. Szczególną uwagę poświęcono tzw. łączce powstańczej, czyli miejscu, w którym przebywali i konali po dotarciu do obozu powstańcy warszawscy.

Ważnym punktem programu tego dnia była też wizyta w Schloss Hartheim. To tutaj rozpoczęto program eutanazji i tutaj ginęli ludzie uznani za „życie niewarte życia”, m.in. niepełnosprawni fizycznie i umysłowo, wycieńczeni więźniowie obozów oraz przedstawiciele polskich elit z kilku obozów. Ofiary upamiętnione zostały złożeniem kwiatów i zapaleniem zniczy także i w tym miejscu. Grupa miała możliwość zwiedzenia zamku oraz obejrzenia kilku ekspozycji.

Na koniec dnia uczestnicy wyjazdu pamięci złożyli kwiatami i znicze przy tzw. Sarence z Mauthausen, czyli rzeźbie polskiego kamieniarza – więźnia obozu KL Mauthausen-Gusen, poznaniaka Stanisława Krzekotowskiego.

Dzień szósty

Ostatniego dnia wyjazdu pamięci grupa jadąca „Szlakiem męczeństwa Powstańców Wielkopolskich” odwiedziła miejsce pamięci w byłym obozie KL Melk, gdzie odbywały się oficjalne uroczystości 73. rocznicy wyzwolenia obozu z udziałem młodzieży i przedstawicieli władz Austrii. Uczestnicy wyjazdu złożyli wieniec i zapalili znicze pod tablicą upamiętniającą ofiary obozu, a następnie na zaproszenie ambasador Jolanty Róży Kozłowskiej udali się do Ambasady RP w Wiedniu i wzięli udział w spotkaniu grup z Polski wcześniej reprezentujących wspólnie nasz kraj podczas uroczystości w Mauthausen. W wydarzeniu mającym charakter spotkania kilku pokoleń wzięli też udział były więzień obozu KL Mauhausen-Gusen Eugeniusz Śliwiński wraz z córką, minister Jan Józef Kasprzyk, a także przedstawiciele Parlamentu RP.

Podsumowania wyjazdu dokonane zostało w autokarze w drodze do Polski. Wiele było wzruszeń i podziękowań. Wyjazd pamięci „Szlakiem męczeństwa Powstańców Wielkopolskich” do Niemiec i Austrii można uznać za zakończony, lecz prace związane z upamiętnianiem cierpienia i ofiar narodu polskiego trwają nadal.

Tekst: Agnieszka Kołodziejska